

Lekòl Ana ak Tiga gen yon bèl Jaden

Liv sa ap ede elèv yo konprann

KOLABORASYON AK KIJAN POU YO
ANGAJE YO NAN KOMINOTE A.

**Lekòl Ana ak Tiga
gen yon bèl Jaden**

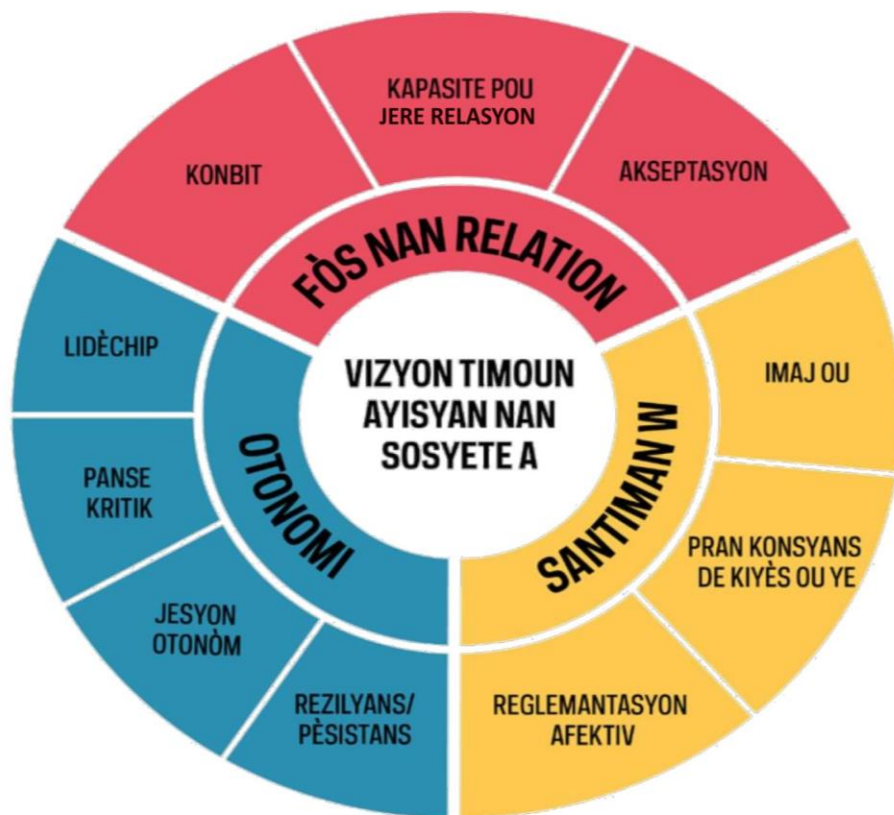
Tit sa a fè pati pwojè AYITI LI Ana ak Tiga. Se yon seri liv sou aprantisaj sosyo - emosyonèl ki kreye yon ankadreman pou timoun an Ayiti. Ekip sa a gen ladan l savan nasyonal ak entènasyonal nan domèn edikasyon, sikoloji, sosyoloji, antwopoloji ak relijyon an Ayiti.

Ekip otè sa yo travay ansanm pou konplete yon seri istwa ak aktivite ki kapab ede elèv yo devlope ladrès sosyo - emosyonèl. Otè istwa ak aktivite yo se: pwofesè Evelyne Trouillot, pwofesè Bayyinah Bello, doktè Charlène Désir ak doktè Anasthasie Libériste-Osirus. Moun ki fè Grafik ak kontribisyon pou pwojè sa se David Campbell avèk Leneen Faith Williams. Yon gwo mès pou bèl istwa sa yo, kreyativite ak devouman nou tout pou reyalizasyon travay sa a.

Haiti

AYITI LI

Kad sa dwe sèvi kòm sous ak gid pou tout moun ki nan sektè ansèyman, espesyalman moun k ap travay nan lekòl ak sa k ap bay sèvis nan òganizasyon ki gen pou wè ak zafè ledikasyon, k ap akonpaye epi pote èd yo nan lekòl primè, segondè ak apre segondè. Travay sa a ofri tout eleman kle pou aprann ak pasyon nan kontèks sosyal ak kiltirèl nan istwa peyi nou Ayiti. Li bay tou oryantasyon ak estrateji pou w ka itilize lide pa w, sitou nan lekòl ak aktè nan sektè sa a. Pou plis enfòmasyon sou travay nou nan alfabetizasyon ak sosyo - emosyonèl an Ayiti, tanpri vizite lyen sa a : <https://ace.nd.edu/haiti>.

Manman Ana ak Tiga plante bèl flè devan kay la. Timoun yo renmen ede l wouze flè yo pou yo pa mouri. Manman Ana konn fè bèl bouke ak flè yo. Ana renmen gade jaden an. Flè li pi pito yo se ti flè jòn yo. Lè Ana gade flè yo, li santi kè li pi lejè. Flè yo fè kay la pi bèl.

Yon jou, Ana kanpe nan lakou lekòl li a, li gade adwat, li gade agoch, li di bon zanmi li an ki rele Klara :

- Mwen kwè lakou lekòl la ta pi bèl si nou te gen yon ti jaden flè. Pa gen ankenn koulè nan lakou a. Jan flè yo ta fè l bèl.

Klara reponn :

- Se vre wi. Gade, ban m montre w yon kote yo te ka plante flè.

Klara al kanpe devan yon espas tou won nan mitan lakou lekòl la. Li te gen yon pyebwa ladan l lontan sa, men depi kèk tan li vid. Yo bare l avèk yon bann ti pikèt bwa.

Ana gade espas la, li dakò ak Klara. « Ou gen rezon, Klara. Se yon bon kote pou yo plante flè, li nan mitan lakou a epi li deja bare ».

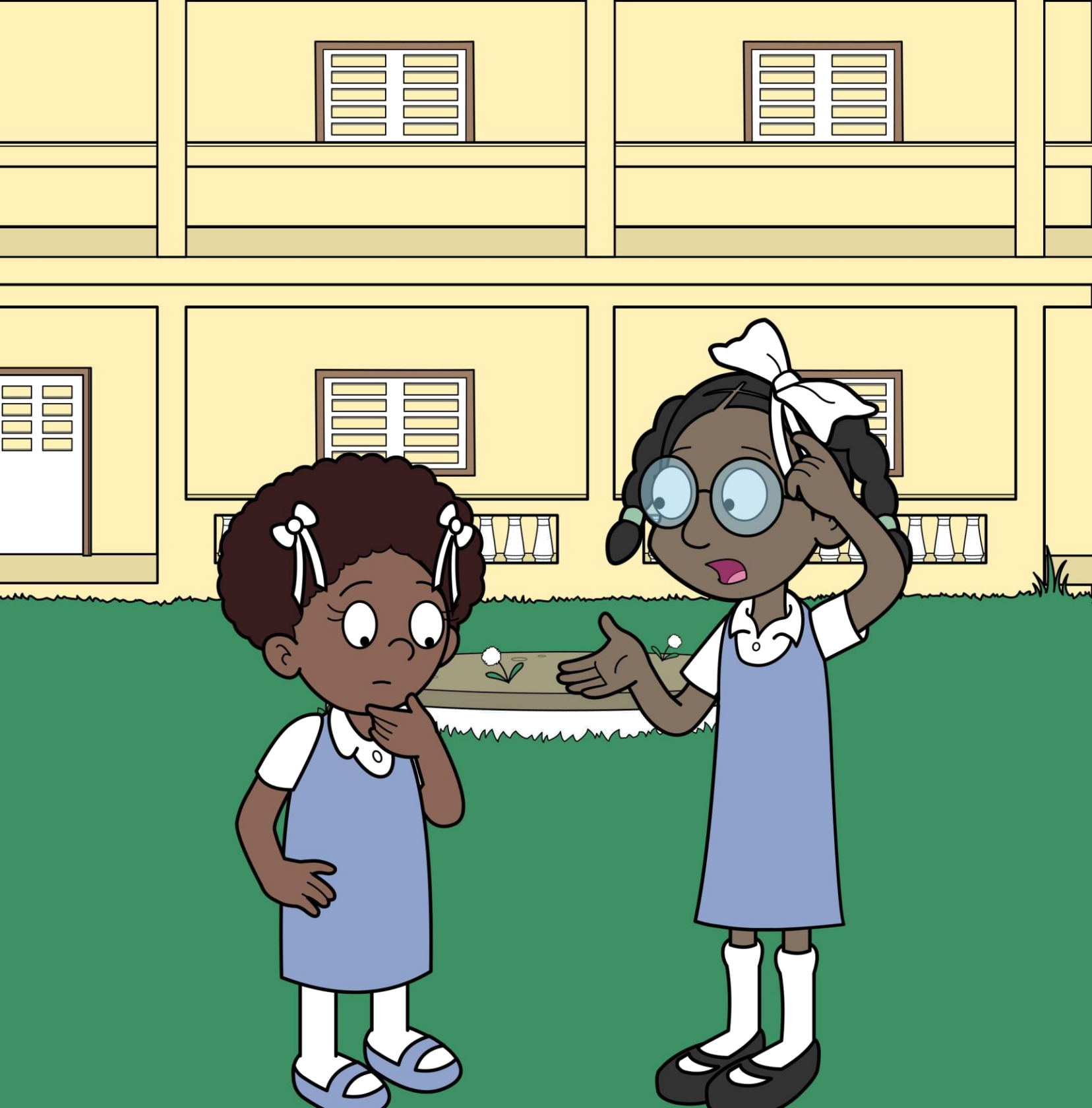
Klara di :

-« An nou al mande direksyon lekòl la si yo kapab plante flè la a ».

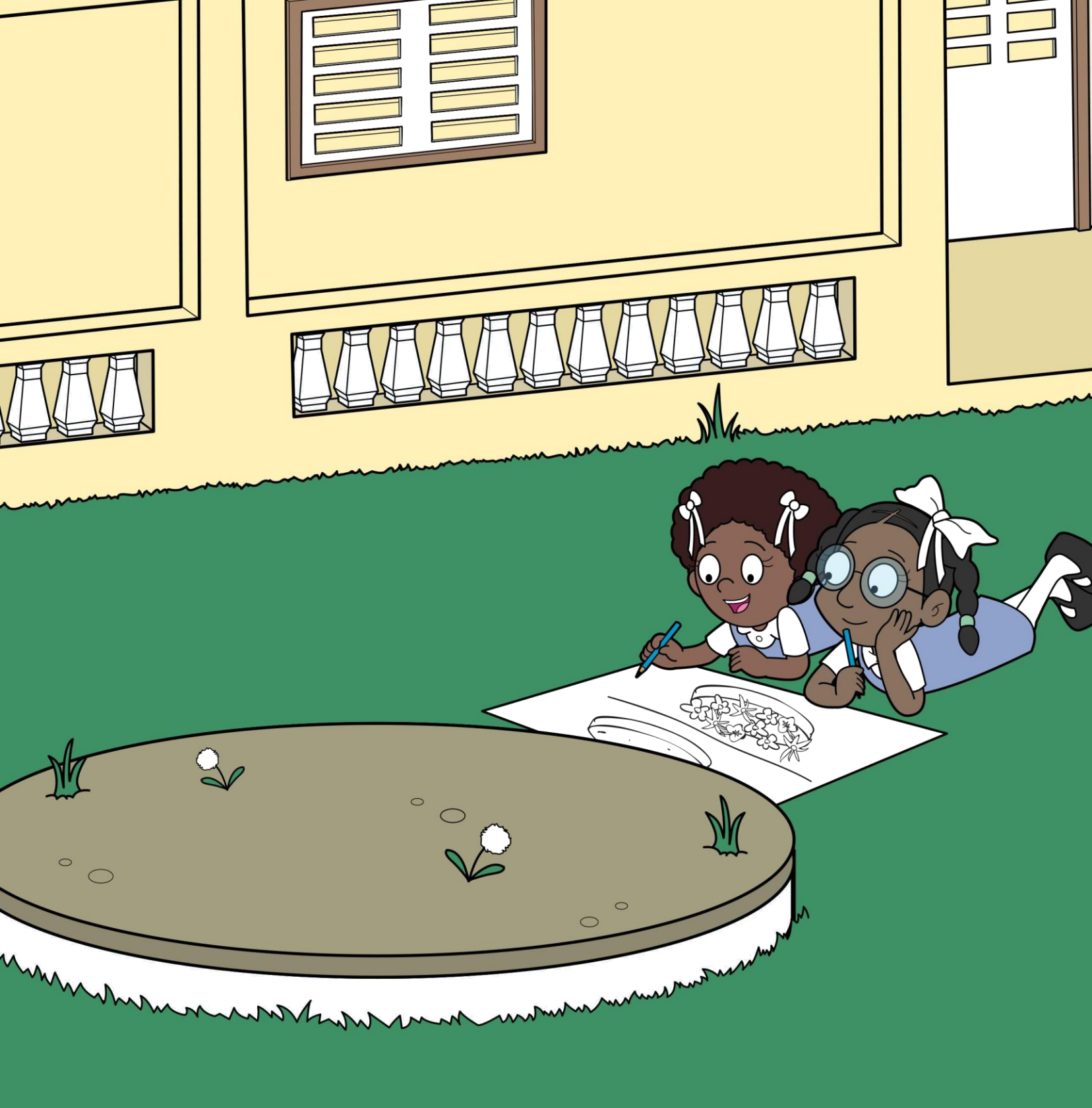
De tifi yo kouri al nan direksyon an. Yo mande pale ak Mesye Moris, direktè lekòl la. Mesye Moris koute timoun yo epi li di :

- “Se yon lide ki enteresan, mèsè Ana, mèsè Klara. Mwen panse se yon okazyon pou tout klas la mete men ansanm pou reyalize travay la. Ana ak Klara, m ap ba nou responsab pwojè sa a. Al reflechi sou sa epi tounen kote m pou nou di m ki estrateji n ap mete an plas pou nou ka fè sa ».

Lè Klara ak Ana soti nan direksyon an, yo panike paske yo pa t panse yo ta pral responsab pwojè plante flè nan lakou lekòl la... Se konsa youn ap poze lòt kesyon :

- Kòman nou pral fè sa poukont nou ?
- Kote nou pral jwenn flè yo? M te panse direksyon an ta pral pran responsabilite fè jaden an. Timoun yo grate tèt yo.
- Ann kite sa Ana, twòp travay pou nou de a.

Ana reponn :

- Pa kouri di sa Klara. Nou pa oblije fè tout travay la poukont nou.

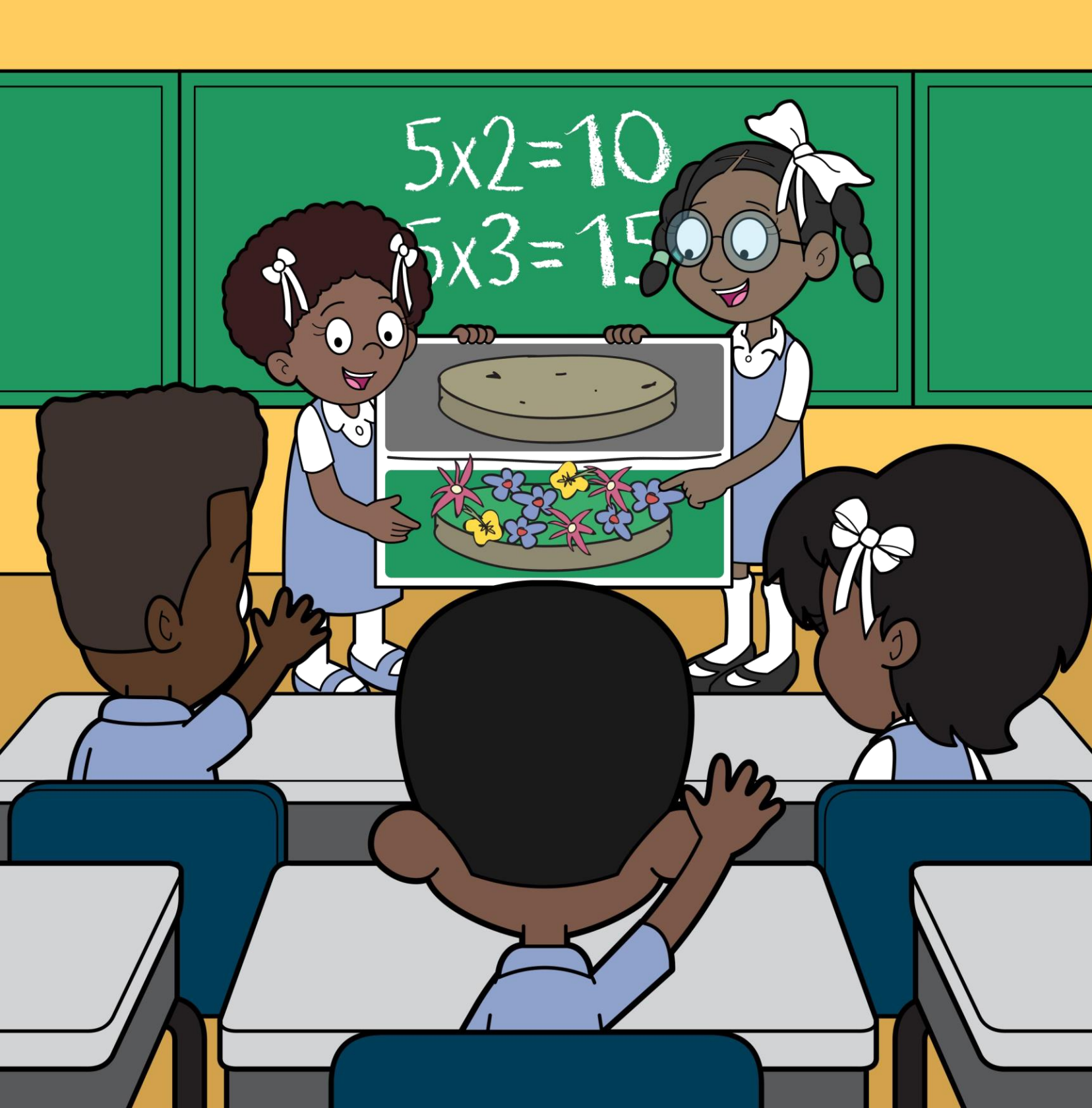
Mesye Moris te di :

- Se pou tout klas la travay ansanm. Se sa pou nou fè.

- Ou gen rezon, nou pral prezante pwojè a bay klas la demen maten sidyeve. Sa w di ?

- Wi sa se yon bon lide.

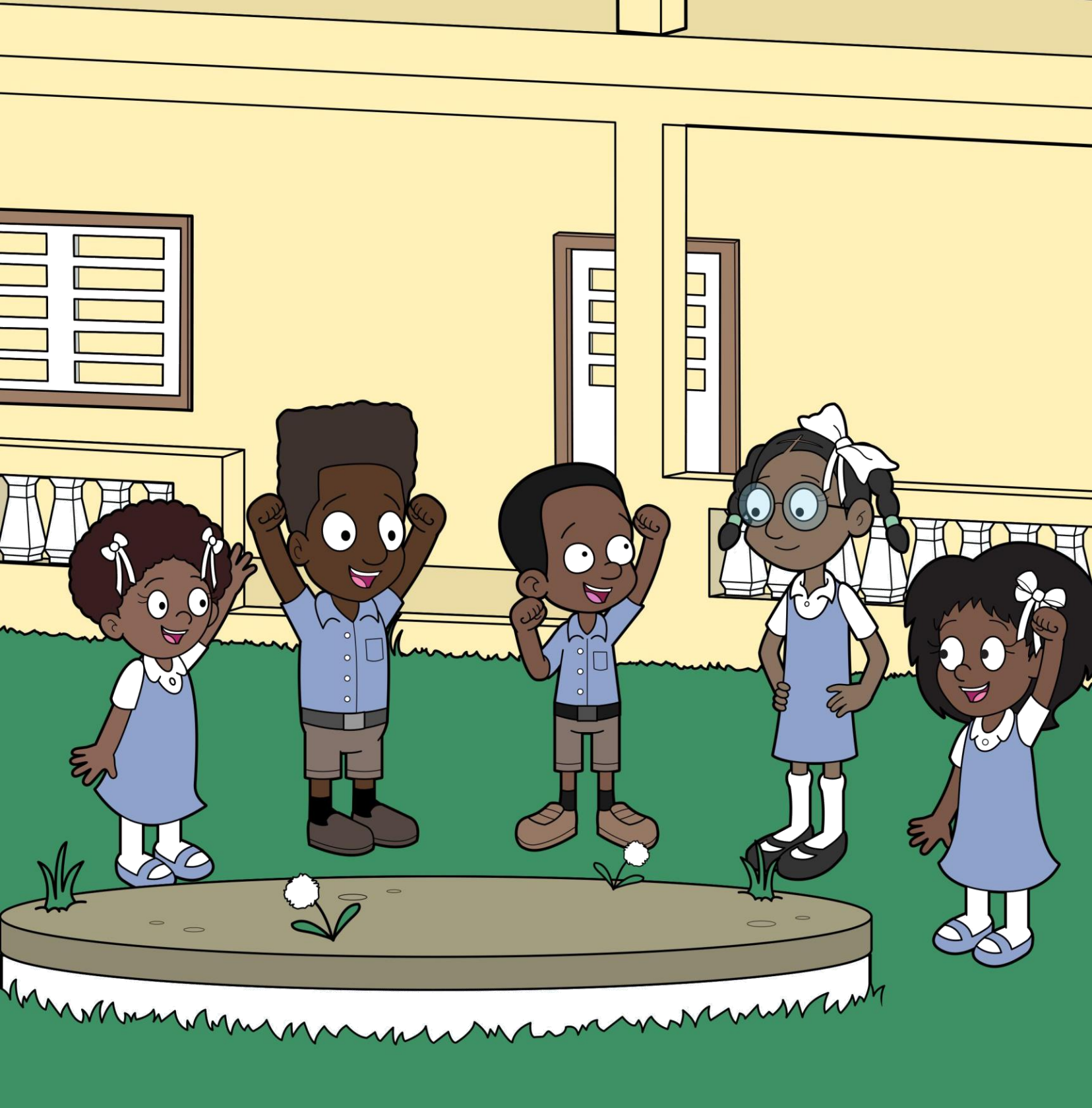
Demen avan klas kòmanse, Ana ak Klara rankontre nan lakou a. Klara konn fè bèl desen. Li desine tout flè yo ta renmen mete nan espas ki nan mitan lakou a ki bare a. Li fè yon desen ki montre kote lakou a pa gen flè, li rele li : **Anvan**. Li fè yon lòt desen kote lakou lekòl la gen flè, li rele li : **Aprè**.

$$5 \times 2 = 10$$

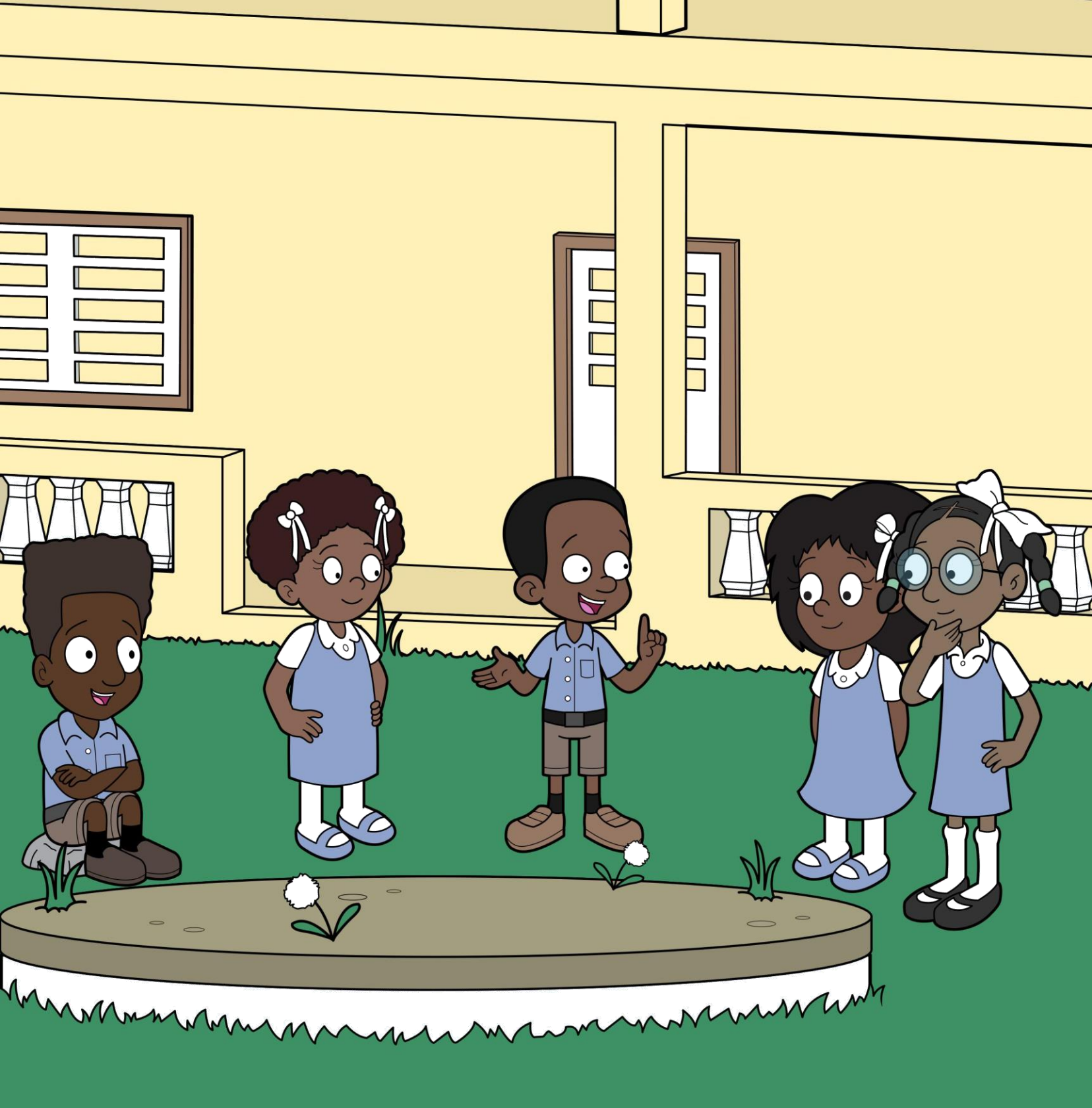
$$5 \times 3 = 15$$

Ana ak Klara al pale ak madmwazèl Mari ki se pwofesè klas yo a. Madmwazèl Mari di yo Mesye Moris te gentan di li sa. Li bay timoun yo pèmisyon pou yo pale ak klas la. Ana te prepare sa li pral di timoun yo, men malgresa li santi l yon tijan timid. Li ranmase kouraj li pou li pran lapawòl devan klas la. Li eksplike lòt elèv yo kòman flè kapab fè lekòl la pi bèl. Klara kole de desen li yo sou tablo a pou tout timoun yo ka wè epi byen konprann tou.

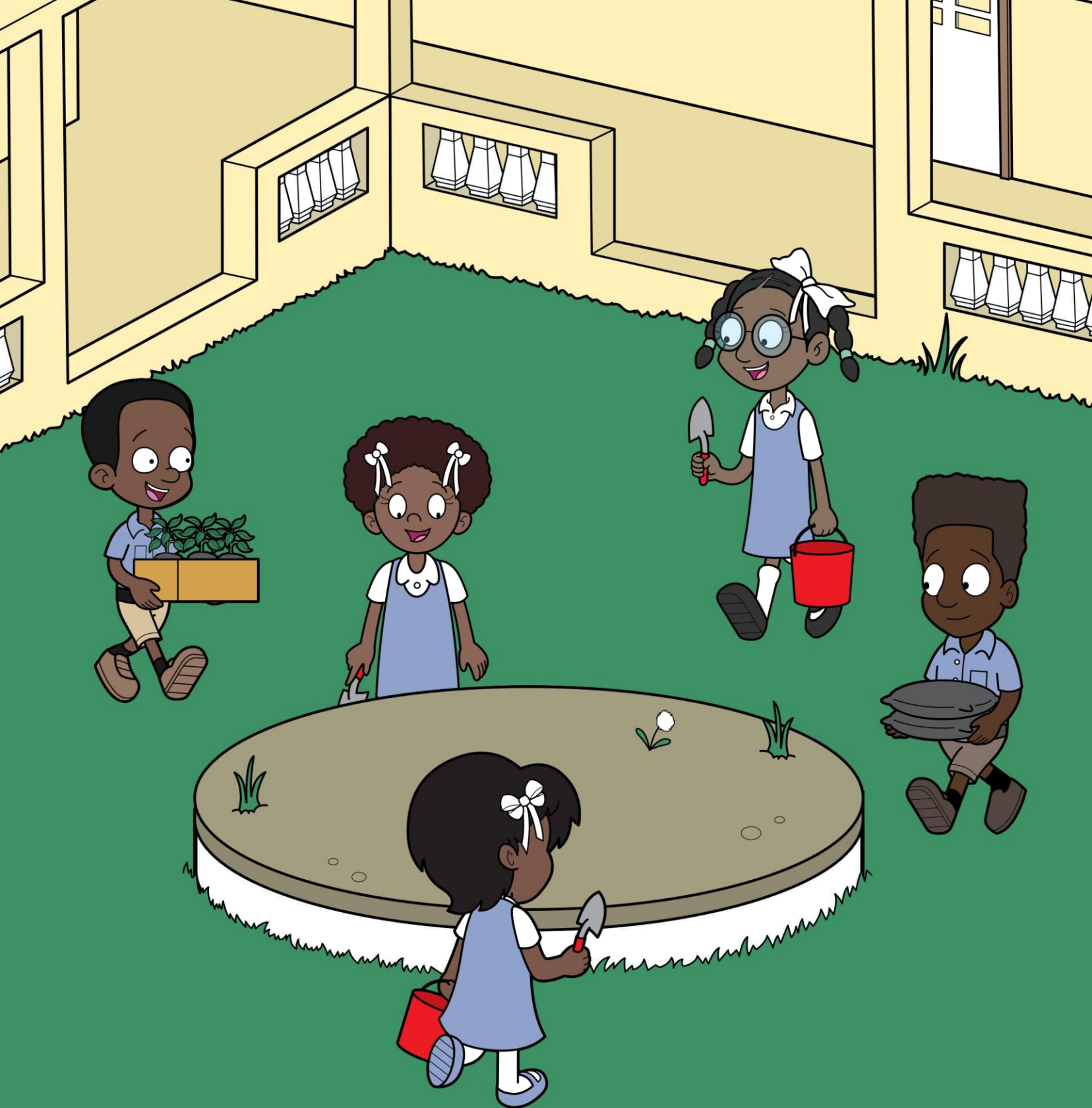

Klara ak Ana mande klas la : Ki moun ki dakò pou patisipe nan pwojè a ?
Pi fò elèv yo dakò pou bay sipò yo nan pwojè a. Aprè sa madmwazèl Mari mande chak moun di kòman li ka ede. Anpil elèv leve men yo :

- M ap pote tè ;
- Mwen gen flè lakay mwen, m ka pote pou nou plante ;
- Mwen menm tou, m ap pote flè. Mwen gen anpil pye choublak lakay mwen.

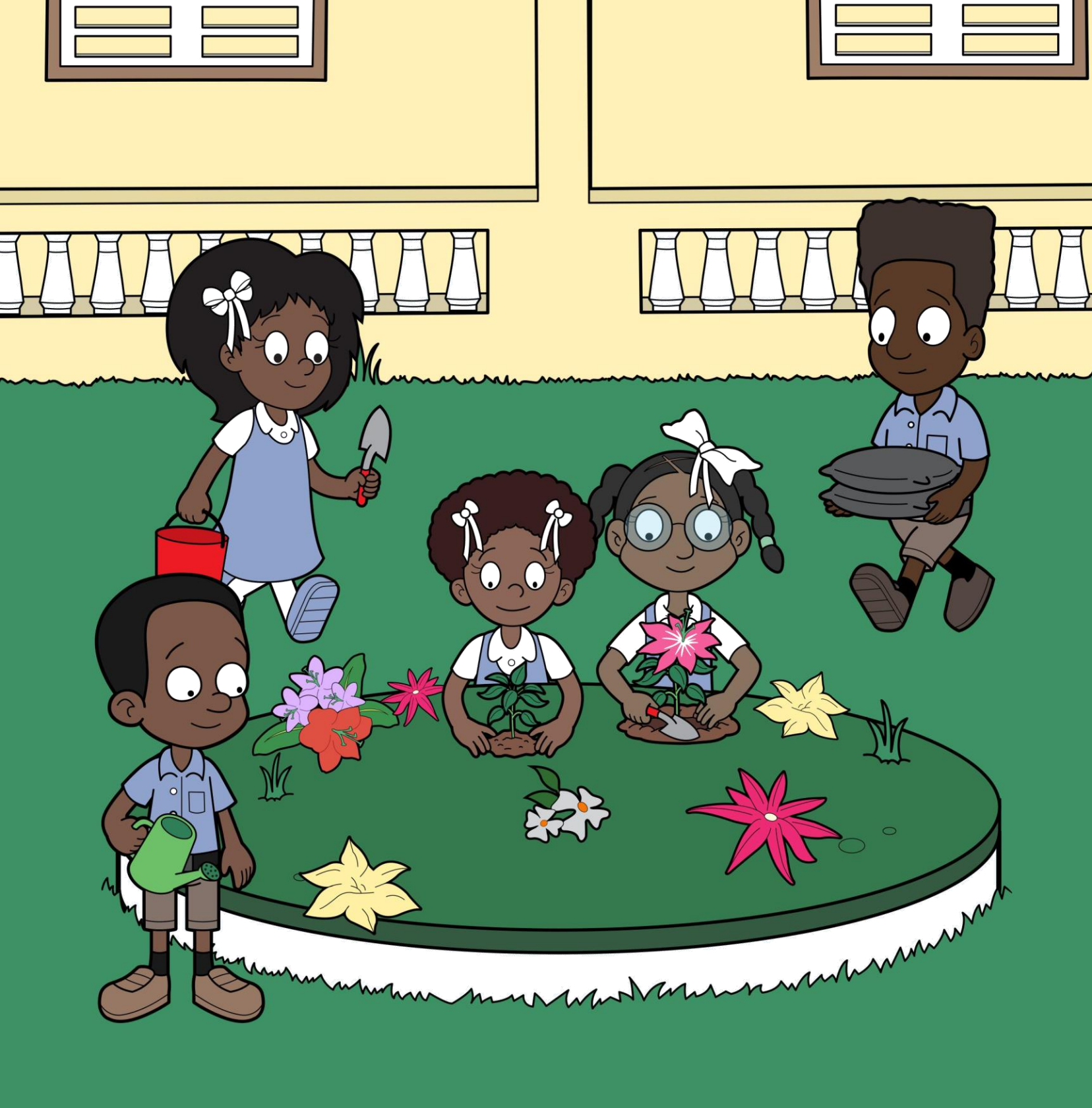
Lè Mesye Moris tandè sa, li di, li t ap pi bon pou tout lekòl la nèt ta patisipe nan pwojè jaden an. Pandan tout yon semèn, Ana ak Klara pase nan tout lòt klas yo pou yo prezante pwojè a. Erezman tout elèv yo kontan pwojè a. Anpil nan yo te vle bay patisipasyon yo. Tout lekòl la chofe nan zafè jaden an. Tiga kontan anpil. Klas li a pral patisipe tou. Ana ak Tiga di manman yo kapab ede anpil paske li renmen okipe flè ak jaden.

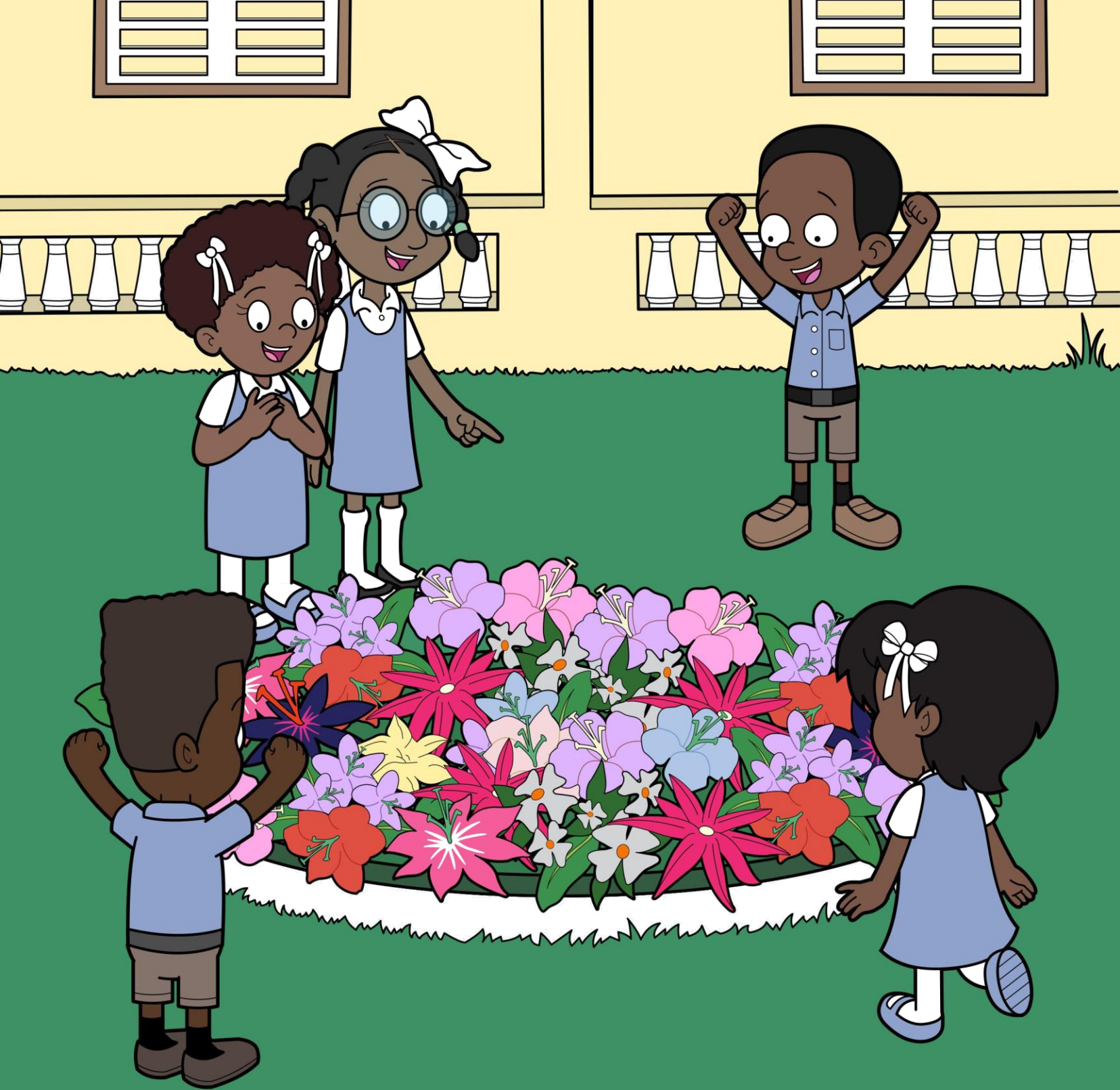
Tiga mande manman l ede l chwazi flè pou l plante nan jaden lekòl la. Manman Ana ak Tiga ba yo anpil rasin flè pou yo plante. Chak jou elèv yo pote yon bagay pou jaden an. Genyen ki pote tè, genyen ki pote rasin oubyen grenn pou plante, genyen ki pote plant ki deja pouse.

Anvan lontan, timoun yo gentan prepare espas kote yo pral plante flè yo. Yon paran pote pèl ak pikwa. Tè a te sèk anpil paske lapli a pa tonbe menm. Youn nan pwofesè yo ede elèv ki pi gran yo fouye tè a. Papa ak manman Klara ki se agrikiltè vin pale ak elèv yo epi montre yo kòman pou yo plante, konbyen fwa ak kilè pou yo wouze plant yo. Yon lòt paran pote penti koulè vèt pou pentire pikèt bwa yo ki bare jaden an.

Chak semèn gen yon klas ki responsab okipe jaden an. Timoun yo kontan paske yo tout gen chans patisipe nan travay la. Yo santi jaden an se pou yo tout li ye: elèv, pwofesè yo, direksyon an ak tout moun ki travay nan lekòl la.

Espas jaden an vin si tèlman bèl, nan rekreyasyon toujou gen yon gwoup timoun ki kanpe devan l. Lè flè yo kòmanse pouse, timoun yo chante tèlman yo kontan. Yo fè yon ti chante sou mizik “Ala yon bèl ti wòb » yo fè wonn pandan y ap chante :

“Ala yon bèl jaden, wi wa!
Kilès ki fè l?
Se nou
Ak kisa nou fè l ?
Ak bèl ti flè
Yon bèl ti flè adwat
Yon bèl ti flè agoch
Viv jaden nou an”.

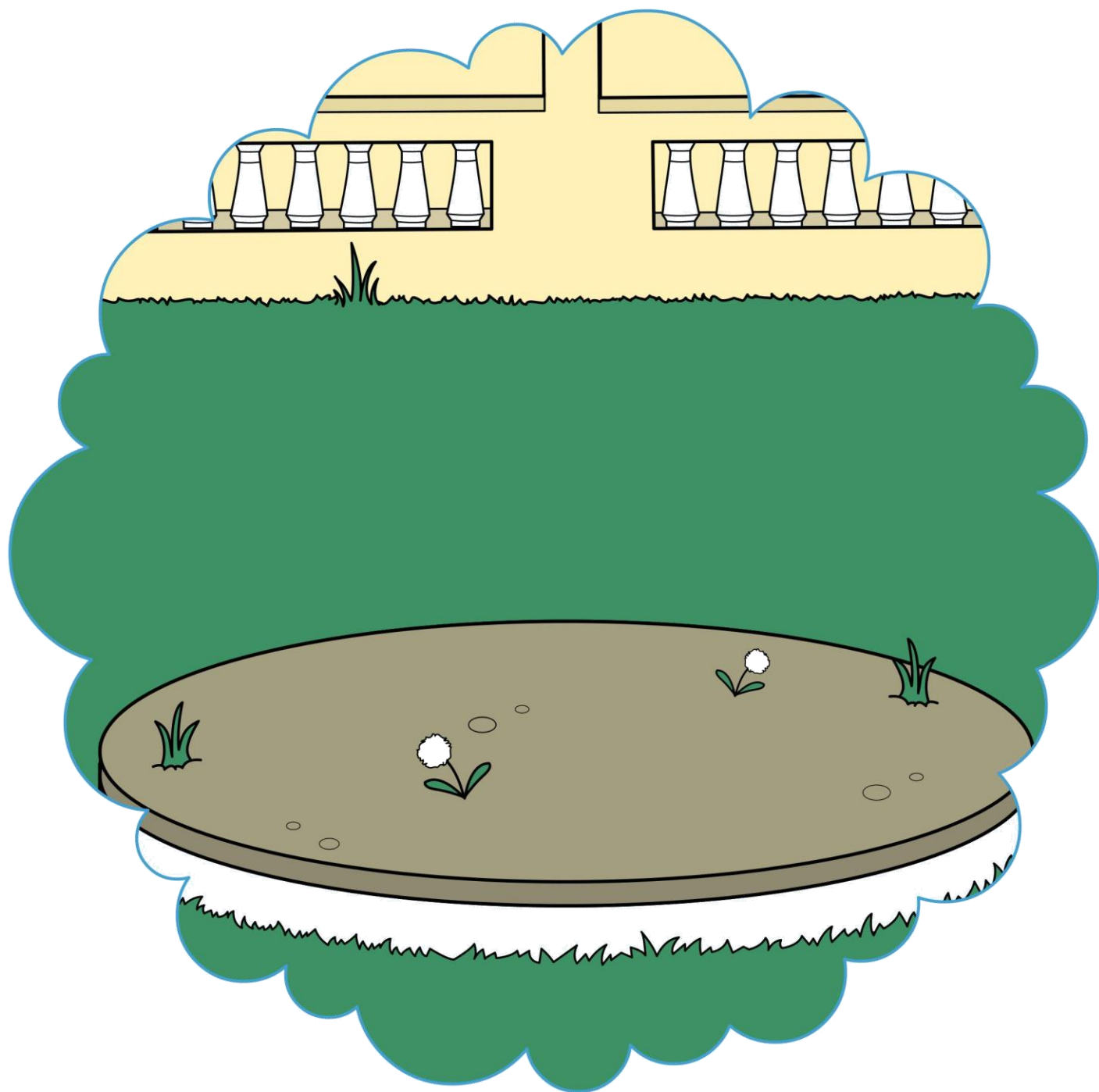

Lè paran yo vini nan lekòl la, timoun yo fyè pou yo montre jaden an. Ana ak Tiga kontan anpil. Yo pran foto jaden an pou yo kole sou mi lakay yo. Ana rakonte manman l ak papa l kòman li te santi l premye jou a.

« Lè lide sa a vini nan tèt mwen, m te kwè mwen pa t ap kapab fè anyen. Tèlman gen bagay ki pou te fèt. Tiga kouri reponn :

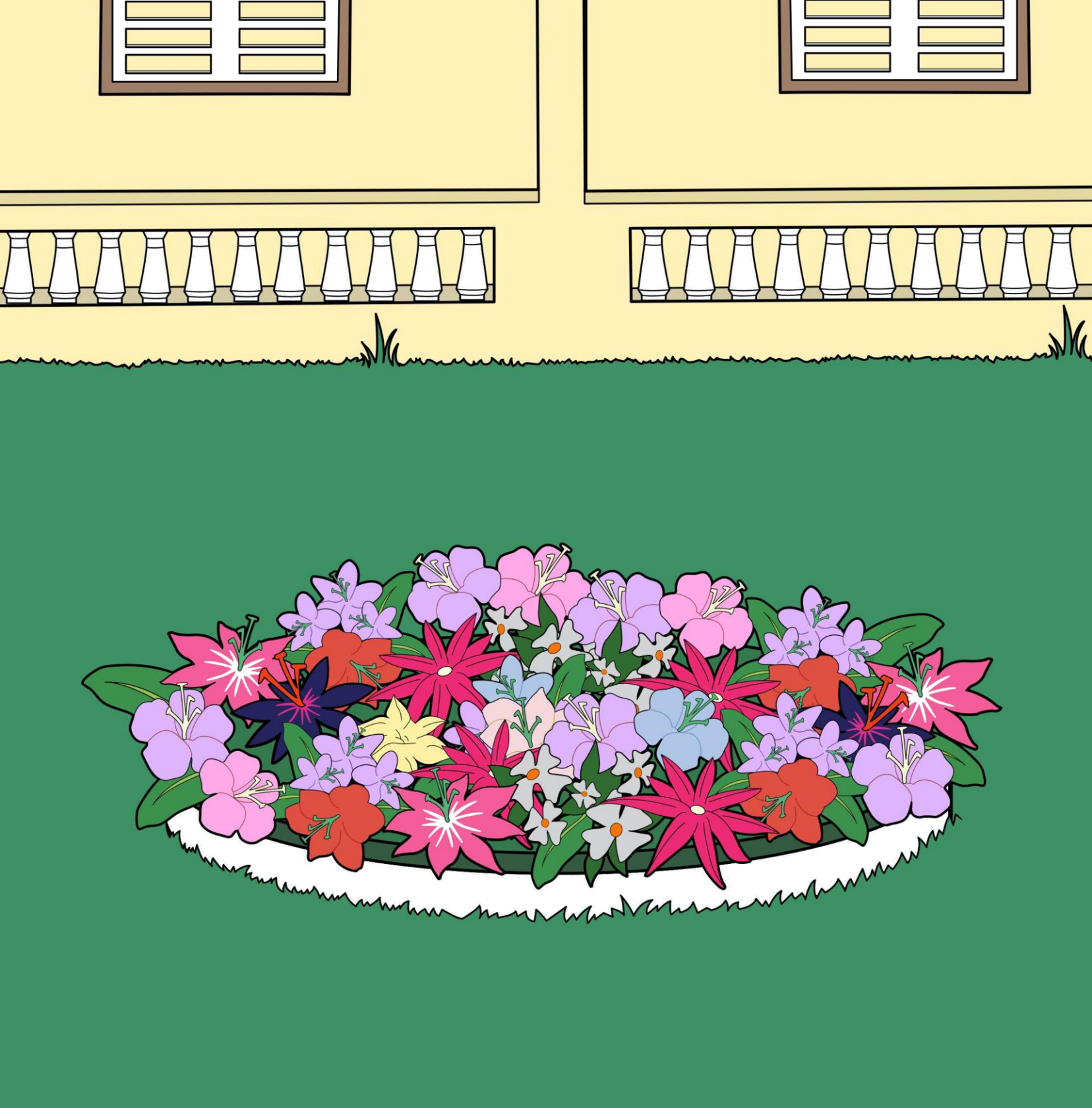
:Paske tout moun met tèt ansanm, mwen vle di elèv yo, Mesye Moris, pwofesè yo ...

Ana ajoute : « Paran yo tou. Menm moun ki pa gen pitit nan lekòl la bay èd. Chak jou madan Jilyen ki gen boutik bò lekòl la ban nou yon bokit dlo pou nou wouze jaden an. Li kontan wè jan flè yo fè lekòl la bèl. Li di se katye l, menm si li pa gen timoun nan lekòl la.

Papa a di : Sa se yon bèl bagay lè gen tèt ansanm pou fè yon bèl aksyon. Se sa yo rele yon konbit. Peyizan gen abitud met ansanm pou youn ede lòt. Konsa travay la fèt pi vit, pi byen. Se nan sa nou jwenn pwovèb ki di : « Men anpil chay pa lou a ».

Ana di : « - M pa janm bliye sa. Chak fwa mwen gade jaden lekòl la, m ap panse si nou mete tèt ansanm travay la ap pi fasil ».

Tiga kenbe men sè li : “Ann chante Ana” ala yon bèl jaden, wi wa, kiyès ki fè l? Se nou”.

Mo vokabilè

Liv sa ede elèv yo konprann

Kominikasyon ak kijan pou yo travay an ekip.

Agrikiltè: Moun (gason tankou fanm) k ap travay latè.

Timid : Se lè moun pa renmen pale devan lòt moun, li yon jan pè.

Konbit : Se lè anpil moun met ansanm pou fè yon travay ki lou.

Panike : Se lè yon moun pè paske li pa konn sa li pral fè oubyen paske li ka wè yon bagay ki fè li pè

Kesyon Konpreyansyon

1. Ki moun ki aktè prensipal nan istwa a?
2. Ki kote istwa a te pase?
3. Dekri pwoblèm Ana ak Klara remake nan lakou lekòl la ?
4. Eksplike etap Ana, Tiga ak Klara te pran pou rezoud pwoblèm nan istwa a ?
5. Kisa ou panse otè a vle ou aprann nan liv sa a?
6. Kijan ou ka aplike sa ou te aprann nan istwa sa a pou rezoud yon pwoblèm ou ka genyen nan kominote ou?

Estrateji Sosvo-emosvonèl

Kounye a, di mwen kòman ou ka rezoud yon pwoblèm nan kominote ou? Gade toupatou lakay ou, nan lekòl ou, oswa nan kominote ou epi di mwen si gen nenpòt pwoblèm kijan ou ka rezoud li avèk èd paran ou, zanmi ou, oswa pwofesè ou.

1. Reflechi sou pwoblèm nan.
2. Reflechi sou solisyon posib la.
3. Mande paran ou, zanmi ou oswa pwofesè ou pou bay kèk sijesyon sou kòman pou rezoud pwoblèm sa a.
4. Reflechi sou etap sa yo ou pral gen pou pran pou rezoud pwoblèm sa a.
5. Ekri etap yo ak fason ou kapab travay ansanm pou rezoud pwoblèm sa a sou yon papye.
6. Kounye a ou gen yon plan pou solisyon pwoblèm ou an! Ale, epi fè chanjman!

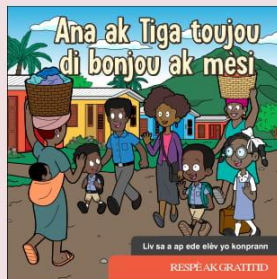
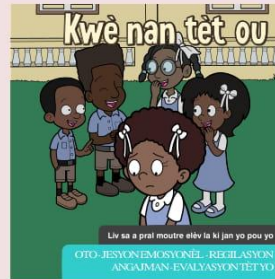
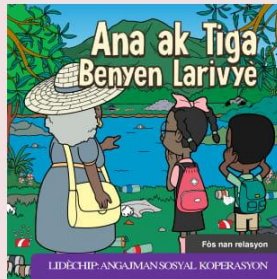
Anak Tiga

Pou plis enfòmasyon sou travay ak resous nou yo vizite
<https://ace.nd.edu/haiti>.

Ana ak Tiga

RASANBLE TOUT 7 LIV

Pou plis enfòmasyon sou travay nou ak resous vizite <https://ace.nd.edu/haiti/>

Copyright © 2018 pa Aiyans pou Edikasyon Katolik. Tout dwa rezève. Pèsòn moun pa gen dwa repwodui oubyen illize liv sa a ni okenn pati nan li nan okenn fason sòf si li gen pèmasyon ekri ki soti nan men editè a.